

بندرعباس

حمیدرضا حسنی، سیدهاشم حسینی
حمید تاج‌الدینی، مریم سلمانیان

شهرستان بندرعباس از شهرستان‌های استان هرمزگان است. این شهرستان از شمال به حاجی‌آباد و از مشرق به شهرستان میناب و شهرستان رودان و از مغرب به شهرستان خمیر و شهرستان بندر لنگه و از جنوب به خلیج فارس و شهرستان قشم محدود می‌شود.

مردم بندرعباس و دیگر نقاط پیرامون آن بسان نقاط دیگر ایران بر خواص و ویژگی‌های گیاهان دارویی واقف‌اند. تجربه پیشینیان در استفاده از این نوع گیاهان سینه به سینه منتقل شده و هنوز بین مردم جایگاه خود را حفظ کرده، هر چند گستره استفاده از آن محدودتر از گذشته است ولی در بعضی از مناطق از جمله رویدر، فین، و بندر خمیر به علت وفور این گیاه مازاد مصرف را به کشورهای چون امارات متحده عربی صادر می‌کرده‌اند.

بیماری‌های جسمی و روش درمان

برای رفع دندان‌درد نمک، خرما، و پی گوسفند را مخلوط کرده روی دندان گذاشته و به وسیله سوزن آن را داغ می‌کنند.

– برای دفع شب‌کوری جگر نوعی ماهی به نام گاریز را می‌سوزانند و خاکستر آن را همچون سرمه به چشم می‌کشند.

بیماری‌های جسمی دیگر که در گذشته به دلیل لاعلاج بودن مردم را برای مداوا به تب و تاب وامیداشته عبارت بودند از:

نارو (nâaro): این نوع بیماری به دلیل استفاده از آب‌های آلوده شیوع پیدا کرده برای دفع آن از روغن جگر کوسه یا (sife) و برگ درخت کنار استفاده می‌کرده‌اند.

شیرگو (sirgu): به دلیل کار طاقت‌فرسای تورکشی در هنگام ماهیگیری نوعی زخم بر انگشتان دست پدیدار می‌شد که به‌سختی مداوا می‌شد و طریقه معالجه آن عبارت بوده از قرار دادن شیره درخت گوزن یا گنجر و یا شیره درخت خرگ بر روی زخم.

سهرگ (sohrag) (سرخک)، گروگ یا ابله برای مداوی دو بیماری فوق تنها راه علاج قرنطینه کردن بیمار بوده است.

جراحات برای درمان جراحات عموماً بر بریدگی زردچوبه یا برگ درخت دھیر قرار می‌داده‌اند. برگ این درخت را قبل از مصرف کوبیده سپس روی جراحی قرار داده و با پارچه‌ای می‌بستند.

شکسته‌بندی

کوفتگی درمان کوفتگی عموماً ماساژ در آب گرم و با چرب کردن با روغن حیوانی بوده و اگر قسمت زیادی از بدن را دربرمی‌گرفت پوست می‌انداختند که شرح آن در صفحات بعد آمده است.

دررفتگی ابتدا استاد شکسته‌بندی استخوان در رفته را جا انداخته و بعد محل را چرب کرده (با روغن حیوانی) و عموماً پارچه‌ای نیز دور محل می‌بسته‌اند.

شکستگی برای درمان شکستگی شخص شکسته‌بند ابتدا استخوان‌ها را جابه‌جا کرده آنگاه دور محل شکستگی را چند چوب نخل یا مرچاک (merčâk) قرار می‌داد. و بر روی چوب‌ها نیز پارچه می‌بسته پس از مدتی که استخوان تا اندازه‌ای جوش می‌خورد چوب‌ها را برداشته بر روی محل روغن حیوانی و برگ کوبیده گنجر قرار داده و برای مدتی دیگر با پارچه می‌بستند.

پوست انداختن یکی از حرفه‌های طب سنتی

نزد اکثریت مناطق روستائین به علت کار طاقت‌فرسای روزانه، کشاورزی و یا در مناطق ساحلی و بندری به علت کار ماهیگیری بیماری به نام لاشه‌درد (lašedard) مشهور بوده، که همان درد مفاصل و استخوان و دیگر قسمت‌های مختلف بدن است. مردم برای رفع این بیماری به افرادی حاذق رجوع می‌کردند که در این حرفه استاد بوده‌اند و آخرین نسل از این استادان پوست‌انداز استاد حسن برزکار است که در بندر خمیر زندگی می‌کند او نیز این صنعت را از استاد سید عماد حکیم و وی نیز از سید احمد حکیم به ارث برده است.

مراحل انجام کار پوست‌انداختن

ابتدا بیمار را به یک مکان سر بسته و گرم منتقل کرده، سپس اگر بیمار مرد باشد پوست گوسفند نر را پس از کشتن جدا کرده آن را با گیاه اوشن آغشته کرده بلافاصله بر دوش و کتف و یا قسمت‌های دیگر بیمار می‌اندازند.

گفتنی است که باید برای مداوی این بیماری در بین زنان از استادکار زن و از پوست گوسفند ماده استفاده کرد. اگر بیمار مرد باشد هیچ زنی نبایستی آن پوست را ببیند و اگر بیمار زن باشد مرد نباید آن را رویت کند.

سپس از هفت قسمت گوسفند. ران، سینه، زبان، دل، جگر سیاه، جگر سفید، و قلوه قسمتی جدا کرده آن را بعد از پختن با آتش، بدون نمک به بیمار می‌دهند.

گوشت خام گوسفند را بایستی بعد از اینکه بیمار سهم خود را خورد به بیرون از منزل برده بین اهالی روستا تقسیم کند. کله، پاچه، روده، و دیگر قسمت‌های بلااستفاده را در زیر خاک چال می‌کنند. کار پوست انداختن معمولاً در شب انجام می‌گرفته و بیمار باید تا سحر و قبل از اذان صبح در پوست بماند. موقع جدا کردن پوست از بدن بیمار باید او را با پتو پوشاند و به حمام ببرند و با آب گرم بدنش را شسته و ماساژدهند. بعد از آن مریض وضو گرفته و نماز صبح را به جا می‌آورد سپس درون رختخواب تا ظهر استراحت می‌کند و بعد از جداسازی پوست از بدن مریض باید آن را پدر، برادر، عمو یا دایی به بیابان برده و به درختی که مالکیت آن درخت به خانواده مریض می‌رسد آویزان کنند. تا به مرور زمان خشک شود. بردن پوست به بیرون از روستا در بین زنان به عهده مادر، خواهر، زن عمو و زن دایی است. پوست نباید به دست حیوانات درنده افتد که خاصیت طبی خود را از دست خواهد داد و بیمار دوباره به حالت اول برمی‌گردد. کامل‌ترین و جامع‌ترین روش پوست انداختن در بندر خمیر انجام می‌گرفته که شرح آن به اختصار آمد. در روستاهای دیگر این کار با اندکی اختلاف انجام می‌گرفته که وجوه تمایز و تفاوت آن در ذیل می‌آید.

در روستای چلوگهره گوشت گوسفند را در خانه بیمار پخته و هرکس که به آن خانه می‌آمد او را اطعام می‌کردند.

در روستای هماگ بالا خوردن هفت قسمت بدن گوسفند و اینکه پوست گوسفند برای زن و مرد تفاوت داشته باشد مرسوم نبوده است.

در رویدر از پوست حیوانات دیگر جمله بز کوهی نیز استفاده می‌شده است. همچنین در همین مناطق پوست روی هر درختی در بیرون از بیابان انداخته می‌شد مانعی نداشت و حتماً نباید درخت در مالکیت فرد بیمار باشد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی